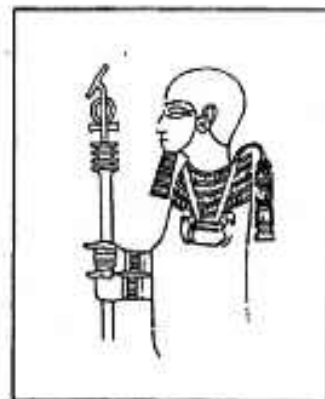

Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΠΟΣΤΑΣΗ ΣΤΟΥΣ ΑΙΓΥΠΤΙΟΥΣ

Παντελής Τσάβαλος, Οκτώβριος 2006

Οι Αρχαίοι Αιγύπτιοι αντιλαμβάνονταν την ανθρώπινη υπόσταση ως μια πολλαπλή ενότητα άρρηκτα συνδεδεμένων επιμέρους υποστάσεων πιο σύνθετη από την αντιληπτή(;) από εμάς ενότητα σώματος-πνεύματος-ψυχής. Έτσι η απεικόνιση του σώματος χρησιμοποιούσε σαν μεταφορικό όχημα το φυσικό ανθρώπινο σώμα αλλά σε αποδόσεις και συνδυασμούς που εμπεριείχαν και αναφορές στις υπόλοιπες, τις άυλες υποστάσεις του. Οι απεικονίσεις αυτές έφθαναν μέχρι την απεικόνιση μιας ανθρώπινης μορφής μέσα από την πλήρη απομάκρυνση από τα φυσικά χαρακτηριστικά, όπως στην περίπτωση της ιερογλυφικής καταγραφής του ονόματος (ρεν).

Η ενότητα του σώματος και οι οκτώ υποστάσεις που την απαρτίζουν διαμορφώνεται γύρω στην 4η Δυναστεία και ακολουθεί με μικρές διαφοροποιήσεις τον Αιγυπτιακό πολιτισμό σε όλη τη μακρόχρονη ιστορία του:

1	<i>X.t / saH</i>	Ha	χατ	Το φθαρτό σώμα
2	<i>jb</i>		Αμπ	Η καρδιά
3	<i>rn</i>	Ren	Ρεν	Το 'όνομα' του ανθρώπου
4	<i>kA</i>	Ka	Κα	Το διπλό
5	<i>XAjb.t / Sw.t</i>	Sheut / Khaibit	Χαϊμπιτ	Η σκιά
6	<i>Ax</i>	Khu / Akh	Χου	Το πνεύμα, η αύρα
7	<i>bA</i>	Ba	Μπα	Ψυχή, προσωπικότητα
8	<i>sahu</i>	Sekhem	Σεχέμ	Ζωτική ενέργεια, προσωποποιημένη δύναμη

1. ΧΑΤ

Το χατ ήταν το φθαρτό σώμα του ανθρώπου. Η βιολογικές λειτουργίες του ήταν αναπόσπαστα συνδεδεμένες με τις πνευματικές και δαιμονικές δυνάμεις οι οποίες το κατοικούσαν και οι κακές επιδράσεις των οποίων προκαλούσαν πόνους και ασθένειες. Το σώμα ταριχευόταν αφενός διότι ήταν αυτό που εμφανιζόταν ενώπιον των θεών στην τελετή της Ψυχοστασίας, αφετέρου διότι, καθώς αποτελούσε αδιάσπαστη ενότητα με τα υπόλοιπα στοιχεία της ανθρώπινης υπόστασης, η διατήρηση του ήταν απαραίτητη για να συνεχίσουν να υπάρχουν και οι άλλες, άυλες υποστάσεις.

2. ΑΜΠ

Το αμπ, η καρδιά ήταν η έδρα της ζωής, του νου, των συναισθημάτων και της ηθικής στάσης του ανθρώπου, Καθόριζε

τη ζωή του ανθρώπου, της έδινε νόημα και πληρότητα. Κατά την τελετή Ψυχοστασίας ζυγιζόταν από τον Άνουβι έναντι ενός φτερού που εκπροσωπούσε την Μάατ, τη θεότητα της αλήθειας. Γι αυτό και δεν αφαιρείτο από το σώμα κατά την ταρίχευση, όπως άλλα εσωτερικά όργανα.

3. PEN

Το ρεν ήταν το όνομα του ανθρώπου. Ήταν μια από τις πιο σημαντικές υποστάσεις διότι προσέδιδε οντότητα στο άτομο, το καθιστούσε υπαρκτό. Η διατήρηση του ονόματος διασφάλιζε τη ζωή και τη μνήμη, ενώ η εξάλειψή του οδηγούσε στο θάνατο και τη λησμονιά. Η απουσία ονόματος καθιστούσε τον άνθρωπο κατώτερο και από το πιο ταπεινό αντικείμενο, που είχε όνομα. Η αναγραφή του ονόματος και η προφορική μνημόνευσή του διασφάλιζε τη συνέχεια της ύπαρξης του ανθρώπου, έστω και σε μια άλλη διάσταση γι αυτό και σε περιπτώσεις όπου έπρεπε να επιβληθεί τιμωρία το πρώτο μέλημα ήταν η διαγραφή του ονόματος ή η απόξεση των ιερογλυφικών που το ανέφεραν από την πέτρα. Η γνώση εξάλλου του ονόματος, της γραφής και της προφοράς μιας έννοιας ή μιας θεότητας προσέδιδε την ικανότητα ελέγχου και επιβολής πάνω στη δύναμη που αυτή εκπροσωπούσε.

4. KA

Το κα είναι μια έννοια δύσκολα αντιληπτή. Ήταν το διπλό του ανθρώπου, η ψυχική ατομικότητα και η ζωτική ορμή που είχε εμφυσηθεί στον άνθρωπο κατά τη στιγμή της γέννησής του. Έχει παραλληλιστεί και με την έννοια της βούλησης όπως αυτή εμφανίζεται στον Shopenhauer. Συντρώφευε το σώμα στη ζωή και στο θάνατο, αλλά ήταν άυλο. Χρειάζονταν προσφορές (Κάου, πληθυντικός του κα) για να διατηρείται, αλλά δεν απολάμβανε την τροφή, τα ποτά ή τα θυμιάματα των προσφορών εξήγε από αυτήν την ενέργειά τους, είτε την πραγματική, είτε τη συμβολική. Ενοικούσε στα αγάλματα των τάφων και μπορούσε να εισέρχεται στον κόσμο των ζωντανών από τις ψευδόθυρες *Ka* των ταφικών μνημείων.

5. ΧΑΪΜΠΙΤ

Το Χαϊμπίτ, η σκιά, ήταν αναπόσπαστα δεμένη με το σώμα, αλλά δεν είχε υλική υπόσταση και μπορούσε να εξέρχεται από αυτό και να ταξιδεύει σε μέρη που το σώμα δεν ήταν εφικτό να προσπελάσει. Οι σκιές των θεών παρείχαν προστασία και οι βασιλείς συχνά περιγράφονταν ως σκιές των θεών.

6. ΧΟΥ / ΑΧ

Το Χου ήταν ένα λαμπερό άυλο περίγραμμα του σώματος. Ενώ το σώμα θαβόταν στη γη και βυθιζόταν στο σκοτάδι, το Χου ανέβαινε στον ουρανό και γινόταν ένα λαμπερό αστέρι

7. ΜΠΑ

Το μπα συνοψίζει κατά κάποιο τρόπο τις αθάνατες ανθρώπινες δυνάμεις. Είναι πιο κοντά σ' αυτό που αντιλαμβανόμαστε (;) σήμερα ως ψυχή. Είχε αιθερική δομή και απεικονιζόταν συχνά ως ανθρωπόμορφο πουλί, κυρίως γεράκι. Μπορούσε να επισκέπτεται το σώμα και να συνδιαλέγεται μαζί του.

8. ΣΕΧΕΜ

Το Σεχέμ ήταν η πνευματική δύναμη του ανθρώπου, μια ψυχική επικράτεια που είχε τη μορφή του σώματος.

ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΔΙΑΒΑΣΕΤΕ

Για μια πρώτη επαφή με την Αιγυπτιακή θρησκεία και τη υπόσταση του σώματος μπορείτε να αναφερθείτε μεταξύ άλλων στο βιβλιαράκι

- Γουόλις Μπατζ, ***Η Αιγυπτιακή Θρησκεία. Δοξασίες των Αιγυπτίων για τη μεταθανάτια ζωή***, Πύρινος κόσμος, Αθήνα, 1995

Για κάτι πιο ακαδημαϊκά εμπεριστατωμένο μπορείτε μεταξύ άλλων να αναφερθείτε στα:

- James, Julian, ***The Origin of Consciousness in the Breakdown of the Bicameral Mind***, Princeton University, Princeton, 1976
- Žabkar, Louis Vico, ***A Study of the Ba Concept in Ancient Egyptian Texts***. Studies in Ancient Oriental Civilization 34: University of Chicago Press, , Chicago, 1968

